

Nr 27.

Ankom till riksdagens kansli den 17 april 1923 kl. 12 m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillfällig pensionsreglering för efterlevande till delägare i lärarnas vid elementarläroverken gamla och nya änke- och pupillkassor m. m.

Under elfte huvudtiteln av den till innevarande riksdag avlätna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov har Kungl. Maj:t i punkten 13 föreslagit riksdagen att, i avbidan på proposition angående inordnandet av lärarnas vid elementarläroverken nya änke- och pupillkassa i statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl., i riksstaten beräkna ett ordinarie anslag av 157,276 kronor till bidrag till pensionering av änkor och barn efter lärare vid allmänna läroverk, pedagogier, seminarier m. m.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 20 mars 1923 dagtecknad proposition nr 221, som hänvisats till bankoutskottets förberedande behandling, *dels* meddelat riksdagen, att proposition i berörda ärende angående inordnandet av lärarnas vid elementarläroverken nya änke- och pupillkassa i statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. ej komme att avlätas till den nu samlade riksdagen; *dels ock* föreslagit riksdagen att

ej mindre förklara, att från riksdagens sida hinder ej möter för att till pensionsberättigade efterlevande efter delägare i lärarnas vid elementarläroverken änke- och pupillkassa eller lärarnas vid elementarläroverken nya änke- och pupillkassa må under år 1924 utgå, utöver pensionsförmåner enligt nu gällande bestämmelser, ett belopp, beräknat för ensam änka till 200 kronor och för övriga efterlevande i proportion därtill,

än även i riksstaten för budgetåret 1923—1924 under elfte huvudtiteln uppföra det ordinarie anslaget till bidrag till pensionering av änkor och barn efter lärare vid allmänna läroverk, pedagogier, seminarier m. m. med 157,276 kronor.

Till det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för ovannämnda den 20 mars 1923 har föredragande departementschefen erinrat, att han vid anmälan under elfte huvudtiteln av förevarande ärende omförmält, att Kungl. Maj:t genom beslut den 22 oktober 1920 bemyndigat chefen för ecklesiastikdepartementet att tillkalla högst fyra sakkunniga för att inom departementet biträda med verkställande av utredning och avgivande av förslag dels ifråga om omorganisation av dövstumlärarynas pensionsanstalt, därvid särskilt borde tagas under omprövning, huruvida anstalten lämpligen borde uppgå i statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl., dels ock huruvida och under vilka villkor lärarnas vid elementarläroverken nya änke- och pupillkassa kunde böra inordnas under nyssnämnda statsanstalt, samt att de med anledning härav tillkallade sakkunniga till chefen för ecklesiastikdepartementet inkommit med berörda utredning och förslag. Sagda förslag avsåge, vad beträffade lärarnas vid elementarläroverken nya änke- och pupillkassa, att nämnda kassa skulle, i likhet med vad tidigare skett med vissa andra förut fristående kassor, inordnas i statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. Den verkställda utredningen hade givit vid handen, att någon ökning av det nuvarande anslagsbeloppet, för helt år räknat, till bidrag till pensionering av änkor och barn efter lärare vid allmänna läroverk, pedagogier, seminarier m. m. icke skulle med anledning därav vara erforderlig. De sakkunnigas förslag borde efter ytterligare beredning föreläggas riksdagen till prövning.

Departementschefen har nu meddelat, att, sedan sakkunnigförslaget varit föremål för granskning och uttalande av styrelsen för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl., statskontoret och skolöverstyrelsen samt efter det delägarna i änke- och pupillkassan beretts tillfälle att yttra sig över detsamma, tiden syntes alltför knapp för att tillåta ett definitivt ställningstagande till förslaget. På grund härav och då ett slutligt avgörande av frågan om änke- och pupillkassans inordnande i statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. helst borde träffas i samband med en blivande lönereglering för kassans delägare, varom utredning för närvarande påginge, har departementschefen icke ansett sig nu kunna till definitivt prövning framlägga förslag till frågans ordnande, grundat på de sakkunnigas utlåtande.

Då emellertid de nu utgående pensionerna vore alltför knappt tillrädda och snara åtgärder för deras höjande, i den mån så kunde ske, vore synnerligen önskvärda, har departementschefen ansett sig böra förorda, att erforderlig höjning nu ägde rum genom en provisorisk reglering av pensionsbeloppen. Förslag till sådan provisorisk reglering har framlagts av skolöverstyrelsen i utlåtande den 9 mars 1923.

Berörda förslag går ut på, att familjepension efter delägare i lärarnas vid elementarläroverken såväl gamla som nya änke- och pupillkassa under år 1924 skulle beräknas efter ett familjepensionsunderlag, som med 200 kronor överstege den ensam änka enligt gällande bestämmelser tillkommande pensionen.

Vidkommande sättet för beredande av medel för denna reglering har skolöverstyrelsen meddelat, att enligt den av revisorerna för granskning av kassans förvaltning och räkenskaper för år 1921 till statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet den 15 augusti 1922 avgivna berättelse kassans inkomster för år 1921 överstigit utgifterna med 436,885 kronor 67 öre, under det att samtliga utgifter för året uppgått till 317,761 kronor 21 öre. Vid nämnda års slut hade 473 pensionsbrev varit gällande. En förhöjning av 200 kronor för varje pensionsbrev skulle alltså medföra en ökad kostnad på 94,600 kronor. Då emellertid pensionen för änka med ett eller flera pensionsberättigade barn skulle komma att höjas med motsvarande belopp, borde kostnadsökningen för ett år beräknas till i genomsnitt 20 procent högre belopp eller sammanlagt till omkring 113,000 kronor. Härav syntes, att den nuvarande kassan kunde utan olägenhet bära en provisorisk förhöjning av nu utgående änkepensioner.

Beträffande propositionens innehåll i övrigt får utskottet hänvisa till densamma.

Även utskottet finner det i hög grad önskvärt, att någon förhöjning av de nu utgående, synnerligen knappt tillmätta pensionerna från ifrågasvarande änke- och pupillkassor kommer till stånd. Då frågan om inordnande utav lärarnas vid elementarläroverken nya änke- och pupillkassa i statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. på grund av ovan angivna omständigheter icke ansetts nu kunna företagas till avgörande, har utskottet därför velat förorda, att sådan förhöjning åvägabringas genom en provisorisk reglering av pensionsbeloppen. Det förslag, som i sådant avsende framlagts i propositionen, har icke givit utskottet anledning till erinran. Vid sådant förhållande och då, såsom i propositionen framhållits, ifrågasvarande reglering kan genomföras utan någon förhöjning av det nu utgående anslaget till bidrag till pensionering av änkor och barn efter lärare vid allmänna läroverk, pedagogier, seminarier m. m., får utskottet hemställa,

Utskottet.

att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition, må

dels förklara, att från riksdagens sida hinder ej möter för att till pensionsberättigade efterlevande efter

delägare i lärarnas vid elementarläroverken änke- och pupillkassa eller lärarnas vid elementarläroverken nya änke- och pupillkassa må under år 1924 utgå, utöver pensionsförmåner enligt nu gällande bestämmelser, ett belopp, beräknat för ensam änka till 200 kronor och för övriga efterlevande i proportion därtill;

dels ock i riksstaten för budgetåret 1923—1924 under elfte huvudtiteln uppföra det ordinarie anslaget till bidrag till pensionering av änkor och barn efter lärare vid allmänna läroverk, pedagogier, seminarier m. m. med 157,276 kronor.

Stockholm den 17 april 1923.

På bankoutskottets vägnar:

BERNH. ERIKSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

av första kammaren: herrar *Lindley, Öhngren, Vindahl, Johansson, Andersson* i Hägelåkra, *Carlsson*, och *Bodin*;

av andra kammaren: herrar *Eriksson* i Grängesberg, *Gustafsson* i Örebro, *Borggren, Hamrin, Bäcklund, Ryberg, Kloo* och *Olsson*.
